

В. Г. БЕРКОВСЬКИЙ*

**ТРИСТОРОННЯ ЗУСТРІЧ КЕРІВНИКІВ
ДЕРЖАВНИХ АРХІВНИХ СЛУЖБ УКРАЇНИ,
РОСІЇ ТА БІЛОРУСІ У ВЕЛИКОМУ НОВГОРОДІ**

Починаючи з вересня 2003 р., керівники державних архівних служб та центральних державних архівних установ України, Білорусі та Росії зустрічаються для обговорення спільних проблем, визначення оптимальних шляхів їх розв'язання, а також для обміну досвідом та своїми досягненнями на ниві розвитку архівної справи та діловодства. Зважаючи на щотрирічну ротацію місця та країни проведення такої зустрічі, цього року честь приймати архівні делегації випала Російській Федерації. Як результат, з 3 по 6 жовтня у м. Великий Новгород відбулася чергова зустріч представників української, білоруської та російської архівної спільноти. Українську сторону представляла делегація у складі Голови Державної архівної служби України О. П. Гінзбург та директорів центральних і обласних державних архівних установ України – В. Г. Берковського (ЦДАЗУ), О. Я. Гараніна (УНДІАСД), Л. Л. Левченко (Держархів Миколаївської обл.), М. В. Місюка (Держархів Закарпатської обл.), С. В. Романович (Укрдержархів), Л. В. Скрипки (ЦДАМЛМ України), Н. О. Топішко (ЦДКФФА України).

Зустріч архівістів відкрили виступи губернатора Новгородської області С. Г. Мітіна та голови Росархіву А. М. Артїзова, директора департаменту з архівів та діловодства Міністерства юстиції Республіки Білорусь В. І. Адамушка та Голови Укрдержархіву О. П. Гінзбург. У своїх виступах керівники архівних служб наголосили на спільних проблемах у роботі архівних систем України, Білорусі та Росії. Презентували основні досягнення вітчизняних архівів, а також відзначили нагальну необхідність звернення уваги державної влади кожної з країн на вирішення проблем розвитку архівної галузі як головного інформаційного ресурсу.

* *Берковський Владислав Георгійович* – кандидат історичних наук, директор Центрального державного архіву зарубіжної україніки.

Прес-конференція директора департаменту з архівів та діловодства Міністерства юстиції Республіки Білорусь В. І. Адамушка, Голови Державної архівної служби України О. П. Гінзбург та керівника Федерального архівного агентства (Росархіву) А. М. Артїзова (зліва направо).

Зокрема у своїй доповіді Голова Державної архівної служби України О. П. Гінзбург звернула увагу на спільність проблем у законодавчому полі країн-учасниць даного робочого засідання та на необхідність вирішення питання щодо безперешкодного доступу до архівної спадщини колишнього Радянського Союзу. В цьому ж контексті голова української делегації вказала на необхідність вивчення білих плям в історії України, Білорусі та Росії, які з тих чи інших політичних причин прагнуть затушувати. Зокрема мова йшла про вивчення історії відбудови республік після Другої світової війни.

Керівник архівної системи Білорусі В. І. Адамушко вказав на досягнення білоруської архівістики у сфері законодавчо-нормативного оформлення доступу до архівної спадщини та її використання. Зокрема доповідач звернув увагу на характерні особливості білоруського законодавства щодо вільного та обмеженого доступу до інформації в межах новоприйнятого 12 травня 2011 р. Закону “Про архівну справу та діловодство у Республіці Білорусь”. Він наголосив на проблемності розсекречення документів з колишніх архівів Комуністичної партії Білорусі з огляду на відсутність правонаступника даного комплексу документів. Також як особливо актуальну проблему відзначено необхідність створення спеціального Центру з координації та розгортання широкої архіграфічно-публікаційної діяльності в архівних установах Білорусі.

Делегація українських архівістів під час
тристоронньої зустрічі керівників архівних служб
та центральних державних архівів України, Білорусі та Росії.

Велику зацікавленість учасників зустрічі викликала доповідь начальника управління організації архівних послуг Росархіву А. В. Юрасова, який проінформував про законодавчу базу Російської Федерації, зокрема збереження та використання унікальних та особливо цінних документів. Виділено питання забезпечення виконання соціально-правових запитів, в першу чергу запитів щодо реабілітації осіб, потерпілих від тоталітарного режиму. Також окремо відображено законодавчу та нормативну діяльність Росархіву, а в першу чергу ВНДДАС. З урахуванням тематики зустрічі А. В. Юрасов зосередився на питанні вільного доступу до архівів та архівної інформації, надання адміністративних та інформаційних послуг, формування довідкового апарату. За його словами, як і в більшості країн пострадянського простору, перед архівною системою Російської Федерації стоїть питання інформатизації галузі, а саме процесу інформатизації послуг, зокрема надання послуг з соціально-правових запитів за допомогою мережі Інтернет. Як окрему надзвичайно важливу проблему визначено хід розсекречення соціально значущої та історично значущої інформації, вироблення підходів до розсекречення документів, що можуть нанести шкоду державі. Також у своїй доповіді А. В. Юрасов відобразив рівень співпраці російських архівів, зокрема федеральних, із вищими навчальними закладами та науковими установами, а також відзначив активну археографічну діяльність архівів щодо видання історичних джерел.

Діяльність Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства щодо забезпечення архівних установ та їх користувачів різноманітними відомостями про інформаційний потенціал та ресурси українських архівів була представлена у доповіді О. Я. Гараніна. Він зосередив увагу на відображенні стратегічних цілей та заходів щодо реалізації комплексу заходів організаційного, правового, наукового, методичного та практичного характеру, спрямованих на ефективне формування та використання Національного архівного фонду; послідовного вирішення проблем оперативного та повноцінного доступу до архівної інформації, її актуалізації та прискорення її введення у суспільний обіг; інтеграції українських документальних ресурсів у світову інформаційну мережу, у тому числі й шляхом запровадження у практику українських архівів відповідних міжнародних стандартів, методичних розробок з удосконалення традиційних архівних технологій. О. Я. Гаранін розповів про діяльність УНДІАСД в напрямку публікації серії довідників “Архівні зібрання України”, підготовки наукових та науково-практичних видань.

Директор Білоруського державного архіву-музею літератури та мистецтв А. В. Запартико, відображаючи основні підходи до використання архівної інформації, вказував на активну співпрацю архіву з засобами масової інформації, зокрема на необхідність тісної співпраці з пресою через підготовку добірок документів та статей, які містять в собі соціально значущу інформацію. Також як окремий напрямок, спрямований на активізацію співпраці наукової та архівної спільнот, в архіві-музеї започатковано щорічні наукові конференції, спрямовані як на оприлюднення наукових доробків вчених, так і на презентацію ширшому загалу тих проблем, які постають перед архівною системою в результаті її діяльності в плані визначення та теоретичної апробації можливих шляхів їх вирішення.

Матеріалами щодо застосування новітніх технологій у діяльності архівів та їх використання з метою ширшого доступу населення до архівної інформації були представлені у доповіді директора Російського державного архіву науково-технічної документації Н. В. Гліщинською. Доволі цікавим є той факт, що в межах підготовки самостійних електронних проектів (у тому числі й міжархівних), саме на РДАНТД було покладено обов'язок підтримки центрального архівного порталу російської архівної системи “Архіви Росії”. Було наголошено на важливості Інтернет-формату презентаційної діяльності архівів, оскільки саме цей формат надає розширені можливості для розташування документів, у тому числі й багатосторінкових. Саме такий формат дозволяє найбільш повніше представити архівні документи, надати досліднику та користувачу можливість ознайомитися з архівним документом з будь-якого місця світу.

Жваву дискусію учасників тристоронньої зустрічі викликали доповіді керівників регіональних державних архівів. У своїх виступах вони акцентували увагу на проблемах регіональних архівів, які, по суті, значно відрізняються від проблем центральних і федеральних установ. У цьому контексті як надзвичайно актуальна була доповідь директора Державного архіву Миколаївської області Л. Л. Левченко, яка в рамках теми зустрічі відобразила нормативно-правові проблеми діяльності українських регіональних архівів, невирішеність багатьох питань розвитку архівних установ місцевого значення через подвійне підпорядкування, що особливо вразливо для української архівної системи. Принагідно слід зазначити, що положення, викладені в доповіді Л. Л. Левченко, спонукали до прийняття рішення про необхідність винесення на наступну зустріч питань розвитку регіональних архівних установ.

Тристороння зустріч українських, білоруських та російських архівістів пройшла в теплій атмосфері, що сприяло плідному обговоренню та вирішенню нагальних проблем розвитку національних архівних систем. Також під час пленарних засідань було прийнято рішення щодо проведення чергової тристоронньої зустрічі керівників державних архівних служб та директорів державних архівів України, Росії та Білорусі в Україні у 2012 році.